

**TARKASTUSLAUTAKUNTA
ARVIOINTIKERTOMUS
2022**

Puheenjohtajan katsaus

Kuntien ilmoittamien talousarviolukujen sekä valtiovarainministeriön datan pohjalta, kuntien tulokset ovat yleisestikin ottaen kohtuullisen hyviä vuonna 2022, näin on myös Kokemäen kohdalla. Ensi vuonna tilanne saattaakin olla jo erilainen. On ennustettu (Laesterä ja Hanhela), että pahimmillaan oltaisiin menossa tilanteeseen, missä oltiin vuonna 2018-2019. Kuntien taloustilanne voi siis palata koronaa edeltävään tilanteeseen. Koronavuodet ovat olleet kunnille itse asiassa hyviä- kiitos valtion myöntämien koronaturvien.

Säästökohteiden etsintä yleisesti kunnissa jatkuu siis edelleen ja tulee tulevaisuudessa ehkä tuskallisemmaksi. Lisävelka ei ehkä ole se oikea vaihtoehto. Omaisuuden myyntitarkoituksia on jo monissa kunnissa tehty, myyty esimerkiksi päiväkotia ja vuokrattu niitä sitten takaisin ja sitä kautta saada investoinneille lisää rahoitusta ja muutenkin keventää tasetta. Monilla kunnilla saattaa olla siis vaihtoehdot vähissä. Valtionosuus uudistus voisi olla pelastus. Valtiovarainministeriön mukaan kuntien soteuudistuksessa muuttuneet tulot ja menot täsmäytetään ja lopullinen siirtolaskelma tulee valmistumaan syksyllä 2023.

Suuret valtionosuudet sekä avustukset tekivät Kokemäen kaupungin vuoden 2022 tilinpäätöksestä ylijäämäisen ja tasapainotusesitystä ei siis kaupunginhallituksen tarvinnut esittää. Huomattavaa oli myös, että investoinnit eivät toteutuneet suunnitellun mukaisesti. Tulevaisuutta ajatellen, taseeseen kertyneen ylijäämän avulla mahdollistetaan nyt varautuminen kulloisenkin tulevan tilivuoden mahdolliseen alijäämän kattamiseen tarvittaessa. Toimintamenot on siis jatkossakin suunniteltava niin, että kumulatiivinen ylijäämä säilyisi, eli eletään tulojen mukaisesti ja kuten aiempinakin vuosina, suuria taloudellisia riskejä välttäen.

Kokemäen kaupungin uusi strategia hyväksyttiin loppuvuonna 2021 ja arvioinnin kohteena oleva vuosi 2022 on tämän strategian ensimmäinen. Uudistunut strategia onkin otettava "työkaluksi" maaseutukaupunkimme **VISION** kirkastamiseen; "Kokemäki on elinvoimainen, monien mahdollisuuksien maaseutukaupunki. Kokemäelle on helppo tulla rautateiden, valtateiden ja valokuituverkon ansiosta. Kokemäki on kaiken keskellä. Läheltä löytyvät monipuoliset palvelut, laaja-alainen koulutustarjonta sekä monipuolistuva elinkeinorakenne. Ne yhdessä takaavat kuntalaisille erinomaisen elinympäristön. Luonto ja vastuullisuus ovat kokemäkeläisille tärkeitä arvoja. Kokemäki tarjoaa asukkaille ja yrityksille houkuttelevan kotipaikan, jossa on luonnonrauhaa ja sujuvia palveluja-, ekologista, turvallista, digitaalista elämää alusta loppuun. Kokemäki on kaiken keskellä, aktiivisena, osallistavana ja elinvoimaisena."

Arviointivuoden aikana tehtiin valmistelua Hyvinvointialueelle siirtymiseen. Valmistelun kohteena oli opetustoimen kuraattoripalvelut sekä ruoka – ja tukipalvelu sekä kuntouttavan työtoiminnan henkilöstön siirtoon liittyvät asiat, yhteensä koski 12 henkilöä.

Mitä riskejä liittyy tulevaisuuteen? Hyvinvointialueen myötä, kaupunkimme tulopohja pienenee, mutta velat jää. Kiinteistöjä on liikaa, pitää purkaa, luopua, myydä tai korjata. Henkilökunnan saatavuus voi olla haasteellista ja varsinkin hoivaan ja hoitoon, vaikkakin viimeksi mainittu onkin siirtynyt Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Kysymys on kuitenkin kuntalaistemme hyvinvoinnista ja silloin se on kaikkien yhteinen asia. Ennaltaehkäisevät palvelut ovat kuntien tärkeimpiä tehtäviä tulevaisuudessa.

Tuula Nikula-Häkli
puheenjohtaja

Tämä on Kokemäen kaupungin valtuustokauden 2021-2025 tarkastuslautakunnan toinen arviointikertomus.

Kaupunginvaltuuston toukokuussa 2017 hyväksymä Kokemäen kaupunkia koskevaa strategian voimassaoloa jatkettiin valtuuston päätöksellä ulottumaan tarkastusvuoden 2021 loppuun. Kokemäen kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa 2021 "uuden" strategian vuosille 2022-2025.

Tarkastuslautakunnan tärkeimpinä tehtäviä on arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja sen konserniyhtiöissä toteutuneet suunnitellusti ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Olennaisia ovat 2022 talousarvio, tilinpäätös ja toimintakertomus sekä toimielinten pöytäkirjat. Ennalta laaditun arviointisuunnitelman (vuosille 2021-2025) mukaisesti tarkastuslautakunta on tutustunut vuoden 2022 strategian toteutumiseen koko kuntakonsernissa sekä konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumiseen, mahdollisiin talous ja tasapainottamistoimiin, investointeihin ja henkilöstöasioihin. Tarkastuslautakunnan kokouksissa on kuultu johtavia viranhaltijoita talousarvion vuoden 2022 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta perustaa arvionsa pääosin julkisesti saatavilla oleviin dokumentteihin sekä haastatteluihin.

Lisäksi konserniyhtiöiden osalta toimitusjohtaja Jukka Järvenpää Kokemäen Lämpö Oy:stä ja Markus Virtanen Kokemäen Vesihuolto Oy:stä olivat lautakunnan haastateltavana ja esittelemässä 2022 vuoden toimintaa ja tulevaisuuden näkymiä.

Arviointikertomus on tarkastuslautakunnan käsitys siitä, kuinka kaupungin tilivelvolliset ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa. Tarkastuslautakunnan arviot perustuvat lautakunnan saamaan informaatioon ja siitä muodostettuun käsitykseen ja siitä tehtyihin johtopäätöksiin.

Lautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan työskentelyssä. Tuula Nikula-Häkli on elinvoimalautakunnan jäsen, Lassi Haapanen teknisen -ja ympäristölautakunnan jäsen, Marika Elomaa elinvoimalautakunnan varajäsen. Jorma Haapasella ja Juho Anttilalla ei ole sidonnaisuuksia.

Edellisen vuoden 2021 arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Sosiaalipalveluiden siirtoon kuntayhtymälle oli vuonna 2021 asetettu tavoitteeksi, että siirto tapahtuisi onnistuneesti ja myös se, että kehitetään kuntalaisten palveluja ja ohjataan kuntayhtymää hyödyntämään alueen hyviä toimintamalleja sekä ohjataan laajentamaan mm. ikääntyneiden palveluvalikoimaa ja oman tuotannon vahvistamista pidettiin tärkeänä. Oman tuotannon vahvistamista pidettiin tärkeänä. Silloin lautakunta totesi, että toteutumista on vaikea arvioida yhden vuoden kokemuksen jälkeen, toteutuksessa ei tuolloin havaittu olennaisia poikkeamia vuoden 2021 aikana

Nyt lautakunta toteaa, että Kessoten sosiaalipalveluiden vuoden 2022 toimintamenot ylittyivät noin 600 000 euroa ja menojen toteuma oli 105 %. Ylitykset kertyivät lastensuojelun avo- ja sijaishuoltomenojen ylityksestä (560 000 euroa) sekä päihde -ja mielenterveys palveluissa ylityksestä. Myös Kessoten perusterveydenhuollon menot ylittyivät (363 000

euroa) johtuen avohoidon käyntimäärien noususta (koronapandemia). Vastaavasti toimintatuloja kirjattiin arvioitua enemmän, johtuen STM:n myöntämän avustuksen Kokemäen kaupungille koronan aiheuttamiin lisäkustannuksiin noin 562 000 euroa.

Hyvänä asiana tarkastuslautakunta pitää myös, että vaikka arviointivuonna lastensuojeluilmoitusten ja palvelutarpeiden arviointien määrät kasvoivat, pystyttiin siihen vastaamaan varhaisessa vaiheessa avopalveluissa ja näin huostaanottojen määrä on edelleen alhainen.

Uudet hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.7.2022 ja osa säännöksistä tuli voimaan 1.3.2022 uusien aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kokonaisuudessaan hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Hyvinvointialueen valmistelusta vastasi pitkälti Kessote. Kaupungin oma valmistelu keskittyi opetustoimen ja kuraattoripalvelujen sekä ruoka- ja tukipalveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan henkilöstön siirtoon, yhteensä 12 henkilöä.

Työllisyyspalveluiden osalta 2021 tarkastuslautakunta totesi, että uudistus oli käynnistynyt onnistuneesti ja kuntakokeilu oli myös näkynyt työllisyysmäärissä ja aktiivointiaste nousut. Nyt vuoden 2022 toiminnasta lautakunta toteaa, että elinvoimahankkeisiin varattiin määrärahaa, mutta ne eivät toteutuneet ja nuorten työpajan avustusten määrä jäi ennakoitua pienemmäksi.

Tarkastuslautakunta totesi vuoden 2021 arviossaan, että kaupungin talouden tilanne on saatu tasapainotettua ja taseessa on ylijäämää 4 milj. euroa. Lautakunta totesi myös vuonna 2021, että kahden vuoden poikkeuksellisen koronapandemian sekä 1.1.2023 aloittava hyvinvointialue asettavat tulevaisuuden taloustilanteeseen painetta ja edelleen piti tärkeänä talouden tasapainottamisen jatkamista: kiinteistöselvityksen toteuttamista, kriittistä harkintaa investointeihin tai pidättäytymistä kaikenlaisista taloudellisista riskeistä.

Nyt vuoden 2022 osalta tarkastuslautakunta toteaa, että arviointivuoden talouden tulos on hyvä, lähinnä suurten valtionosuuksien ja valtionavustusten seurauksesta. Edellisten vuosien tapaan asukasluku on kuitenkin edelleen laskusuuntainen ja tulee jatkossakin tekemään verotulokertymään vähennystä. Tämä edellyttää edelleen tarkkaa toimintamenojen seuraamista ja mahdollista reagointia poikkeamiin. Vuoden 2022 taseessa on nyt 4 571 232,17 euron kumulatiivinen ylijäämä, joka on hyvä puskuri tulevaisuutta ajatellen.

Talouden arviointia vuodelta 2022

Henkilöstökulujen määrä oli arviointivuonna 13,3 milj.€ ja varatut määrärahat ylittyivät 0,58 milj. €, joista palkkojen osuus 360 000 euroa ja sivukulujen osuus 220 000 euroa. Ylitykset johtuivat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstömenoista. Sijaisten ja määräaikaisten palkkaamiseen oli varattu määrärahaa liian vähän.

Palvelujen ostot kasvoivat yli arvioidun, johtuen asiakaspalvelujen ostoista sosiaalipalveluiden, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon ostoista joko Kessotelta tai Satasairaaalalta (ylitys 0,68 milj.€)

Kunnallisverotuloja tilitettiin arviointivuonna 23,2 milj.€ ja näin ollen tilitykset olivat 220 000 euroa edellisvuotta suuremmat. Vähäistä kasvua selittää kaupungin edelleen jatkuva asukasluvun lasku.

Yhteisöveroa kertyi arviointivuonna 2,05 milj.€ eli noin 150 000 € yli arvioidun. Yritysten tulokset olivat suunniteltua paremmat ja tämän johdosta kuntien saamat yhteisöverotuotot ylittyivät reilusti. Alkuperäisessä talousarviossa varauduttiin 1,3 milj.€ kertymään. Kaupunginvaltuusto korotti joulukuussa 2022 kertymäennustetta 0,6 milj.€.

Kiinteistöveroa kertyi myös arvioitua enemmän 2,73 milj. € eli n. 200 000 €. Kasvu johtui verotusarvojen kohoamisesta ja aiempien vuosien tilittämättä jääneiden kiinteistöverojen tilityksistä. Kokemäellä Sääksjärven alueella toteutettiin arviointivuonna kiinteistötietokannan päivitykset, jotka tulevat näkymään osaltaan vuoden 2023 kiinteistöverotilityksessä.

Vuosikate oli tilinpäätöksessä +2,41 milj.€ eli lähes suunnitellun mukainen (2,35 milj.€)

Valtionosuuksia kertyi 21,03 milj.€ eli 7,2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Lukion oppilasmäärän muutos entiselle 120 oppilaan tasolle kasvatti lukion valtionosuuksia.

Poistojen ja arvonalennuksen määräksi arvioitiin vuoden 2022 talousarviossa 1,9 milj.€. Tilinpäätöksessä ja ko. alaskirjausten määrä oli 1,86 milj. €.

Vuoden 2022 investointien määrä oli 1,3 milj.€. eli noin 2,4 milj.€ arvioitua pienemmät. Todellisuudessa investointien kokonaismäärä on 2,259 milj. € (Satakunnan sairaanhoitopiirin peruspääoman palautus kirjattu investoinnin kustannuspaikalle, mikä vähentää investointikuluja). Sairaanhoitopiiri ei myöskään perinyt kunnilta suunniteltuja investointikustannuseriä vuonna 2022 (0,29 milj.€). Palautuva peruspääoma sairaanhoitopiiriltä tulee olemaan 0,943 milj.€.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen kuntastrategian mukaisesti;

1. Strategian mukaisen **positiivisen kuntakuva**n luomisessa on tarkastuslautakunnan mukaan onnistuttu melko hyvin. Kokemäki on näkynyt ulospäin, kuntalaisille mm. sosiaalisen median kautta ja mediayhteistyö on kaikkineen lisääntynyt. Kuntalaisia on osallistettu mm. osallistavan budjetoinnin keinoin, joka toteutunut vuonna 2022 ja Kauvatsan matonpesupaikan rakentaminen näin ollen toteutuu. Positiivista kuntakuvaa on pyritty kehittämään monin eri keinoin ja tarkastuslautakunta pitää tätä strategian toteuttamisen kannalta hyvänä asiana.

Tarkastuslautakunta toteaa myös, että useita eri toimintoja on käynnistetty. Esimerkkinä tasapuolisen ja oikeudenmukaisen kiinteistötietokannan ajan tasalle saattaminen, joka aloitettu 2022 ja tullaan jatkamaan. Strategian tavoitteena oli myös tonttikaupan vilkastuttaminen. Tämä tavoite ei toteutunut, yhtään tonttia ei myyty.

2. Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian painopistealueena olevassa **elinkeinorakenteen monipuolistamisessa** on lähdetty liikkeelle hyvin ja mahdollisen Kokemäelle sijoittuvan akkutehtaan tuleva infra on hyvässä valmistelussa ja alueen kaavoitus valmiina. Lautakunta toteaa myös, että tämän mahdollisen tehtaan sijoittuminen Kokemäelle tuo toteutuessaan koko Kokemäen elinkeinoelämään ja talouteen sitä kaivattua kasvua ja työtä sekä asukkaita. Kokemäen kaupungin suurimmat investoinnit ovatkin olleet maa-alueiden hankinnat ko. yrityksen toimintaedellytysten mahdollistumiseksi.

Pitkäjärvi työryhmän perustamista pidetään hyvänä asiana alueen kehittämisen kannalta.

Kaupungin palvelujen jatkuvuuden turvaamiseksi lautakunta toteaa, että toimenpiteet on tehty. Sivistysosaston johtajuusjärjestelmä on laadittu ja hyväksytty, erityisopetuksen palvelujärjestelmät suunniteltu uudelleen ja uudenmallinen toiminta alkanut 1.8.2022.

Lautakunta toteaa myös, että Peipohjan risteysalueen elinkeinotoiminnan kehittäminen ei toteutunut.

3. Tarkastuslautakunta toteaa, että lähiliikuntapaikkoja ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia on lisätty ja näin toiminnallinen tavoite tältä osin **strategian mukaisesti kuntalaisten hyvinvoinnin** lisäämiseksi ja kehittämiseksi on toteutunut. Samoin valaistusinvestointi Tulkkilan ja Pitkäjärven pururadoille sekä Kauvatsan pururadan kunnostus on tehty. Syrjäytymisvaarassa olevia kuntalaisia on myös tavoitettu, kun nuorisotyöntekijät jalkautuivat oppilaitoksiin sekä perusasteelle että toisen asteen oppilaitoksiin.

Lautakunta toteaa, että terveellisten ruokailutottumusten edistämisessä ei onnistuttu eikä yhteistyöt lisääntynyt Kessoten terveyden edistämisen yksikön kanssa. Kessotea ei enää ole. Lautakunta pitääkin tärkeänä, että tätä tavoitetta kuitenkin pidetään prosessissa, jotta yhteistyö hyvinvointialueen vastaavan yksikön kanssa saadaan toimimaan. Tämä koskee myös ikääntyneiden ja 3. sektorin toimintaedellytysten turvaamista ja yhteistyön edellytysten turvaamista.

4. Vihreä lippu- kestävän kehityksen ohjelma otettu käyttöön. Rakennuskannan energiatehokkuutta ja kestävien hankintojen suosimisessa yritetään päästä tekemisen alkuun ja osittain siinä onnistuttukin. Varsinkin julkisen liikenteen parantamista on kehitetty ottamalla käyttöön kaupunkipyörät, jotka ovat palvelleet varsinkin toisen asteen opiskelijoita ja Pitkäjärvi Kokemäki akselia. **Vihreän siirtymän Kokemäki** aatetta viedään eteenpäin, sisältäen myös ilmastotavoitteet.

Kokemäen kaupungin strategian arvot tulivat näkyviin monessa toiminnassa. Toiminnallisia tavoitteita oli luotu runsaasti eri hallintokunnissa ja tehtäväalueilla. **Vastuullisuus ja avoimuus - arvo** toi kaupungin toiminnan konkreettisesti näkyvämmäksi mm. sosiaalisen viestinnän kautta kuntalaisille ja mediamateriaaleja tuotettiin vuonna 2022 runsaasti enemmän kuin aikaisemmin. Kuntalaisia osallistettiin toteuttamalla osallistava budjetointi ensimmäistä kertaa. Näin luotiin positiivista kuntakuvaa.

Lapsiystävällisyys – arvo tuli esiin tavoitteena tukea hyvinvointia edistäviä yhteistyökumppaneita. Panostamalla lasten ja nuorten psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja palveluntarjontaan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ja vapaa-ajan palveluissa.

Yhteisöllisyys – arvo kuntalaisten mielipiteiden kuuleminen erilaiset yleisötilaisuudet. Kuntalaisten toimiminen erilaisissa ryhmissä ja järjestöissä. Kuntalaisten kohtaamispaikkojen lisääminen ja avustaminen yhteisenä tekijänä. Osallisuus ja yhteisöllisyys on Kokemäen vahvuuksia.

Yritysmuotoisuus – arvo uusien yritysten kannustaminen innovaatioon ja toimintaan, työllistymisen kehittäminen oppilaitosyhteistyöllä, innovatiivisten hankkeiden avulla, maankäytön suunnittelulla, avustamalla yrittäjiksi aikovia.

Ympäristöystävällisyys – arvo Puhdas luonto on kivijalka. Taloudellisen toiminnan sopeuttaminen luonnon reunaehtoihin, pitämällä huolta hyvästä pohjavedestämme. Luomme ekologista turvallista sujuvaa arkea.

YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta arvioi, että kaupungin markkinointi ja kuntakuva ovat kehittyneet positiivisesti vuoden 2022 aikana.

Kokemäen kaupunki sai myös myönteisen tunnustuksen, kun kaupunki palkittiin Yrittäjäaktiivinen kunta -seminaarissa Satakunnan vuoden 2022 yrittäjäaktiivisimpana kuntana. Tunnustus myönnettiin Kokemäelle ensimmäistä kertaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuoden ajalta tulisi pysyä positiivisena, jolloin investoinnit pystytään rahoittamaan tulorahoituksella.

Kiinteistöstrategian toimeenpanon jatkamista tarkastuslautakunta pitää tärkeänä.

Kessoteen siirtyminen ja edelleen hyvinvointialueeseen siirtyminen muuttaa kaupungin toimintaa olennaisesti. Hyvinvointialueisiin siirtyminen aiheuttaa kunnan talouteen riskejä mm. kiinteistöjen vuokraus tulevaisuudessa, sotemenojen vaikutus tuleviin valtionosuuksiin.

Inflaation ja korkojen nousu vuonna 2022 tuo kustannuspaineita kaupungin talouteen.

Tarkastuslautakunta on suorittanut lakisääteisen arviointitehtävänsä ja jättää tämän vuoden 2022 arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Kokemäellä 28.4.2023

Tuula Nikula-Häkli
puheenjohtaja

Lassi Haapanen
varapuheenjohtaja

Juho Anttila
jäsen

Marika Elomaa
jäsen

Jorma Haapanen
jäsen